

Den gyllene triangeln

Världens största opiumproducerande område

Per Sâthe

För en tid sedan utgavs i USA en mycket intressant och faktsäckad bok med titeln **"The Politics of Heroin in Southeast Asia"** (McCoy 1972). Författaren, som är doktorand i sydöstasiatisk historia vid Yale-universitetet, redovisar hur ca 70 % av världens totala årliga illegala opiumproduktion sker i ett område kallat Den Gyllene Triangeln i Sydöstasien och hur detta sedan i form av opium, morfin och heroin smugglas vidare till Europa och USA. Boken belyser den internationella narkotikaproduktionens och smugglingens dynamik och bakgrunden till den missbruksbild som på senare tid även börjat uppträda i Västeuropa.

Per Sâthe är biträdande psykolog och doktorand vid psykologiska institutionen, Uppsala Universitet.

Narkotikatillgången viktigast

Det är inte bara på den amerikanska marknaden som heroin i dag är tillgängligt för missbruksändamål. Sedan förra året har detta högradigt beroendebildande narkotikum även börjat uppträda på en rad platser i Sverige. Det är således uppenbart att de åtgärder som i dag vidtagits världen över för att hindra knarkgrossisterna och deras kurirer att fortsätta sin destruktiva verksamhet *inte är tillräckliga*. Den allra viktigaste enskilda faktorn vad gäller spridningen av missbruksepidemier — sedan en missbrukskultur en gång uppstått — är tillgången på narkotika på hemmamarknaden och denna är i sin tur beroende av den illegala opiumproduktionen. Detta är problemets verkliga rot, ty utan denna produktion skulle det inte finnas morfin och heroin att smuggla och missbruksepidemierna skulle snart tyna bort.

Den Gyllene Triangeln blir en maktfaktor

"The Politics of Heroin in Southeast Asia" är en

grundlig bok med en omfattande notförteckning och en klart vetenskaplig prägel i ordets bästa bemärkelse. McCoy visar hur ca 70 % (eller 1 000 ton) av världens totala årliga illegala opiumproduktion på ca 1 400 ton sker i ett relativt begränsat område, Den Gyllene Triangeln, som omfattar norra Laos och Thailand samt östra Burma. Ensam svarar Burma för omkring 50 % (eller 700 ton) av den totala illegala världsproduktionen. Turkiets odlingar, som vi läser mest om i svenska tidningar, svarar endast för ca 7 % (eller 100 ton) av världsproduktionen. Framväxten av Sydostasien som det viktigaste produktionsområdet har framförallt skett efter andra världskriget, som en följd av ett komplicerat orsaksspel, utförligt beskrivet av McCoy. Bland annat kan nämnas att Kina efter Maos maktövertagande 1949 upphörde med all icke-medicinsk opiumproduktion, varvid ett efterfrågeöverskott uppstod. En balansering av utbud och efterfrågan skedde genom att Den Gyllene Triangeln fyllde detta vakuum. Kontakter knöts också mellan den amerikanska maffian och nyckelpersoner i Sydostasien, vilket gjorde att handeln underlättades.

Opium, fransmän och CIA

Från slutet av andra världskriget och fram till nederlaget vid Dien Bien Phu 1954, förde fransmännen krig mot Viet Minh, Ho Chi Mins nationella befrielsefront. För att vinna bergsstammarnas stöd i konflikten och för att finansiera krigsoperationer uppmuntrade den franska underrättelsetjänsten bergsstammarnas opiumproduktion. Man gick till och med så långt att man aktivt ingrep i knarkhanteringen genom att liera sig med sydvietnamesiska flodpirater för transporterna. Hela aktionen var topphemlig och gick under beteckningen "Operation X". Denna milt uttryckt tvivelaktiga aktivitet från fransmännens sida un-

derlättnades av existensen av höggradigt korrumperade regeringar i området. Flyende nationalistikiner från Maos Kina engagerade sig också i opiumodling, nu i Den Gyllene Triangeln i stället för som tidigare i provinsen Yunnan i södra Kina.

Det var dock inte bara fransmännen som lyckades trassla in sig i opiumhanteringen. När USA på 50- och 60-talen övertog Frankrikes roll i Indokina, kom CIA också indirekt att stödja opiumsmugglarna, dels genom att, som tidigare fransmännen, stödja opiumproducerande bergsstammar och därigenom få säkra antikommunistiska fästen i området, men också genom diverse skumma operationer i Marseille i slutet av 1940-talet. Där backade CIA upp korsikanska gangstersyndikat för att dessa skulle bekämpa kommunisterna och fackföreningarna, som då vid flera tillfällen strejkade och allmänt var mycket inflytelserika. Denna uppbackning möjliggjorde en konsolidering av syndikaten, som blev ödesdiger, då det senare skulle visa sig att dessa korsikanska syndikat tillsammans med kinesiska gangsterorganisationer i Hongkong var viktiga länkar i den internationella narkotikasmugglingen.

McCoy skriver angående den amerikanska inblandningen: "American diplomats and secret agents have been involved in the narcotics traffic at three levels: 1) coincidental complicity by allying with groups actively engaged in the drug traffic, 2) abetting the traffic by covering up for known heroin traffickers and condoning their involvement, 3) and active engagement in the transport of opium and heroin. It is ironic, to say the least, that America's heroin plague is of its own making."

Det är inte bara fransmännen och CIA som får bära hundhuvudet när McCoy gör räfst. Han skriver:

"The recent rise of large-scale heroin production in Southeast Asia is the culmination of four hundred years of Western interventions in Asia. In the 1500s European merchants introduced opium smoking, in the 1700s the British East India Company became Asia's large-scale opium smuggler, forcibly supplying an unwilling China, and in the 1800s every Euro-

pean colony had its official opium dens. At every stage of its development, Asia's narcotics traffic has been shaped and formed by the rise and fall of Western empires" (min kursivering).

Vår orubbliga tro på den västerländska civilisationens förträfflighet och överlägsenhet över andra kulturer får sig en rejäl knäck när man sätter sig ned med McCoy's bok.

Opium — världens lönsammaste produkt

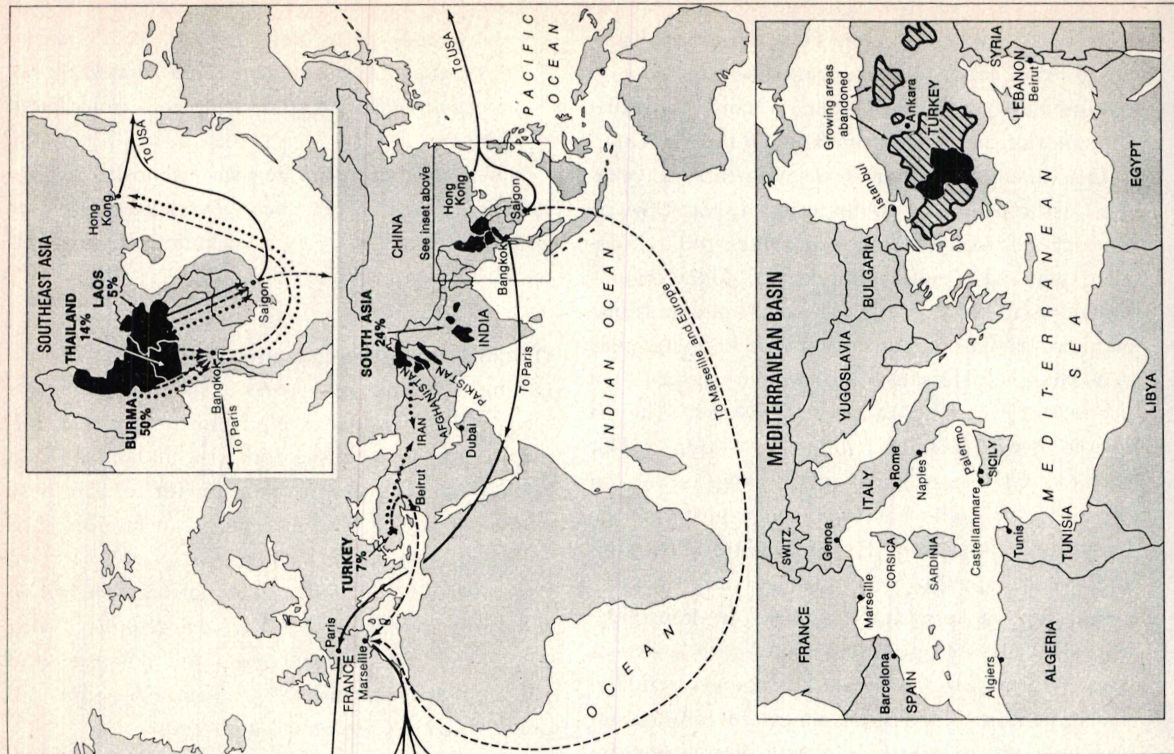
Odling av opium ombesörjs av bergsstammarna i Den Gyllene Triangeln, eftersom deras trakter klimatologiskt är idealiska för detta ändamål. Dessa bönder får dock inte mycket lön för mödan, bara ca 40—60 dollar per kg råopium, att jämföra med på gatanpriset på ett kg heroin i New York, som ligger på 225 000 dollar eller närmare en miljon kronor i svensk valuta, en värdeökning med 450 000 %. Det är med andra ord i högsta grad naturligt att hänsynslösa profitintressen dras till denna i särklass lönsamma hantering.

Skapa en alternativ produktion

Trots att bönderna endast får en löjligt liten bit av den väldiga kakan, *tjänar de ändå mer på att odla opium än på att odla tex ris*, och det är just detta som är pudelns kärna. Så länge bönderna tjänar mer på att odla opium och sälja till syndikaten, kommer de också att fortsätta med detta, enligt alla vedertagna ekonomiska lagar. Vill man angripa problemet vid roten, måste man således skapa en alternativ produktion av andra varor som lönar sig bättre än opium för dessa fattiga bönder. Detta var precis vad som skedde i Kina efter Maos maktövertagande och det var därför, som Kinas opiumproduktion så snabbt upphörde. McCoy har insett dessa samband och betraktar därför elimineringen av den illegala opiumproduktionen som den absolut viktigaste punkten i kampen mot narkotikan.

Bejerot och McCoy — samma recept

Socialmedicinaren Nils Bejerot har ägnat narkotikaproblematiken en rad ingående studier. De slut-

satser han kommit fram till överensstämmen med McCoy's rekommendationer.

Bejerot föreslår som första åtgärd att man måste "så långt möjligt slå ut de farliga drogerna, narkotikan, ur den sociala miljön" (Bejerot 1975). Detta är alltså första punkten i vad han kallar "det klassiska programmet för epidemibekämpning". Det är bara att beklaga att Bejerot inte fått mer gehör för detta program.

Det är i detta sammanhang intressant att notera att Bejerots i vissa kretsar kritiserade doktorsavhandling, "Narkotikamissbruk och narkotikapolitik" (Bejerot 1974), där han betonar narkotikatillgångens stora betydelse som förklaringsmekanism för spridningen av narkotikaepidemier, får direkt stöd av McCoy när denne beskriver de amerikanska soldaternas missbruksproblem i Vietnam. McCoy skriver: "In probing the root causes of the heroin plague, the mass media have generally found fault with the U.S. army: the senior NCOs and junior officers came down too hard on strong-smelling marijuana and drove the GIs to heroin, which is odorless, compact and much harder to detect, the GIs were being forced to fight a war they did not believe in and turned to heroin to blot out intense boredom, and finally, the army itself was an antiquated institution from which the GIs wanted to 'escape'. Much of this is no doubt true, but the emphasis is misplaced . . . there was no serious heroin use until the spring of 1970, when large quantities were being sold everywhere in Vietnam. And the simple fact is that there would have been no epidemic without this well-organized, comprehensive sales campaign" (min kursivering).

Det är utan tvekan så att Bejerot och McCoy här har kommit en mycket viktig mekanism på spåren, nämligen *marknadstillgången på narkotika; om den begränsas begränsar man också missbruksepidemin*. Man tänker i sammanhanget osökt på Kina, som på mycket kort tid efter 1949 nedkämpade ett omfattande opiummissbruk ge-

nom att slå hårt och konsekvent mot tillgången på narkotika. Man tillämpade helt enkelt "det klassiska programmet för epidemibekämpning". Nedkämpningen av amfetaminmissbruket i Japan några år senare genomfördes också enligt de kinesiska förebilderna. Även kampen mot det europeiska kokainmissbruket på 1920—30-talen vanns med samma vapen.

Som avslutning kan sägas att det är hög tid för regeringar världen över att övergå från förhandling till handling. Endast genom *långtgående internationellt samarbete, restriktiv lagstiftning och starka internationella påtryckningar på de opiumproducerande länderna i Asien* kan vi hoppas på *verklig framgång i kampen mot opiummissbruket. Så länge som knarksyndikaten relativt ostört kan fortsätta sin smutsiga profitjakt hjälper det inte hur mycket vi än orerar om missbrukarnas "bakomliggande faktorer" och "sociala problemkomplex"*. Folk med trasslig bakgrund har vi haft i alla tider och kulturer men bevisligen inte missbruksepidemier. En kraftfull politik måste alltid föregås av en kraftfull opinion. Den som läst McCoy's "The Politics of Heroin in Southeast Asia" inser att marknadskrafterna och profitintressena i knarkhanteringen måste bekämpas på ett betydligt allvarigare och mera konsekvent sätt än hittills. Boken är så välskriven, spännande och väldokumenterad att den rekommenderas till en var som vill tränga in i mekanismerna bakom opiatmissbruket.

REFERENSER

- Bejerot, N.: *Narkotika och narkomani*, Aldus, Stockholm 1975. 193 sid.
- Bejerot, N: *Narkotikamissbruk och narkotikapolitik: En epidemiologisk och metodologisk studie av narkotikamissbruk av intravenös typ i stockholmspolisens arrestklientel 1965—1970 i relation till förändringar i narkotikapolitiken*. Stencil, Socialmedicinska Institutionen, Karolinska Institutet, Stockholm 1974. 410 sid.
- McCoy, A. W.: *The Politics of Heroin in Southeast Asia*, Harper and Row, New York 1972. 464 sid.

Not till karta på motsstående sida. Sedan kartan (McCoy 1972) publicerades har vissa smärre förändringar inträffat. Så har exempelvis Amsterdam numera övertagit Marseilles tidigare roll som den främsta transit- och förädlingsstationen av opiat i Europa.